

ACTIVITIES OF STATE ARMY UNITS IN MARITIME SECURITY

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-527-3-22>

CIVIL-MILITARY COOPERATION AND ACTIVITIES OF MILITARY UNITS IN THE FIELD OF MARITIME SECURITY

ЦИВІЛЬНО-ВІЙСЬКОВЕ СПІВРОБІТНИЦТВО ТА ДІЯЛЬНІСТЬ ВІЙСЬКОВИХ ФОРМУВАНЬ У СФЕРІ МОРСЬКОЇ БЕЗПЕКИ

Kutkov Oleksandr Oleksandrovich
*Head of the Central Directorate
of Civil-Military Cooperation
of the General Staff of the Armed
Forces of Ukraine
Kyiv, Ukraine*

Кутков Олександр Олександрович
*начальник
Центральне управління цивільно-
військового співробітництва
Генерального штабу Збройних Сил України
м. Київ, Україна
<https://orcid.org/0009-0003-5493-6218>*

Морська безпека є однією з основних складових національної та глобальної безпеки, оскільки понад 80% світової торгівлі здійснюється морським транспортом. Це підвищує важливість контролю за морськими шляхами, а також забезпечення безпеки в акваторіях, що мають стратегічне значення. Водночас, морський простір залишається вразливим до численних загроз, таких як піратство, тероризм, незаконний обіг наркотиків та зброї, а також забруднення вод. У зв'язку з цим, міжнародні зусилля щодо забезпечення морської безпеки мають охоплювати як військові, так і цивільні аспекти [1, 2]. Це потребує не лише розвитку військових формувань, але й активної взаємодії між цивільними та військовими структурами.

Цивільно-військове співробітництво стає важливим інструментом для подолання цих викликів. Залучення всіх зацікавлених сторін до спільної діяльності дозволяє не лише ефективно реагувати на надзвичайні ситуації, а й створювати стабільні умови для розвитку морської безпеки в довгостроковій перспективі. В Україні, з огляду на її стратегічне розташування, розвиток такої співпраці має особливе значення для забезпечення національних інтересів у Чорному та Азовському морях. Тому метою цієї роботи є вивчення ролі цивільно-військового співробітництва в забезпеченні морської безпеки, визначення ефективних механізмів взаємодії між цивільними та військовими структурами, а також оцінка можливостей для подальшого розвитку такої співпраці [3, 4].

Цивільно-військове співробітництво (англ. CIMIC) охоплює широке коло взаємодій між військовими силами та цивільними організаціями (як урядовими, так і неурядовими), яке спрямоване на досягнення спільних цілей у сфері безпеки, стабільності та відновлення після криз. Це співробітництво охоплює різні аспекти, від надання гуманітарної допомоги до забезпечення стабільності на територіях, що постраждали від конфліктів або катастроф [5]. Окрім того, важливу роль відіграє координація з цивільними структурами у плануванні та здійсненні операцій з контролю за морськими просторами.

Основні принципи CIMIC включають: *підтримка гуманітарних місій* – військові сили працюють у співпраці з міжнародними гуманітарними організаціями для надання допомоги в кризових ситуаціях; *відновлення інфраструктури та надання послуг* – військові та цивільні організації спільно працюють над відновленням пошкоджених інфраструктурних об'єктів, а також створенням умов для відновлення нормального життя в постраждалих районах; *координація дій під час кризових ситуацій* – необхідність чіткої координації між цивільними та військовими органами під час проведення операцій у кризових умовах.

Міжнародний досвід цивільно-військового співробітництва можна оцінити через приклади операцій, проведених під егідою НАТО, ООН та інших міжнародних організацій. Наприклад, в рамках операцій НАТО в Середземному морі (операція «Active Endeavour») військові сили мають важливу роль у боротьбі з піратством та тероризмом, одночасно співпрацюючи з міжнародними цивільними організаціями для підтримки безпеки торгових шляхів. Аналогічним чином, ООН активно застосовує принципи CIMIC в операціях з відновлення стабільності в постконфліктних зонах [3].

Важливою проблемою у цивільно-військовому співробітництві є різниця в організаційних структурах та управлінських підходах. Військові організації зазвичай функціонують за принципом чіткої ієрархії, тоді як цивільні організації мають більш гнучкі структури і менш формальні підходи до прийняття рішень. Це може призвести до ускладнення комунікації та координації під час виконання спільних завдань. Також необхідно враховувати культурні та політичні відмінності між різними державами та організаціями, що може впливати на ефективність взаємодії.

Морська безпека: сучасні виклики. Піратство в останні десятиліття стало серйозною проблемою для морської безпеки. Особливо вразливими є регіони, що розташовані поблизу Африки та Південно-Східної Азії, де активно діють піратські угруповання. Вони здійснюють напади на торгові судна, захоплюючи вантажі та вимагаючи викуп за судна і екіпажі. Це створює значні економічні втрати та підриває стабільність міжнародної торгівлі. Незаконний обіг товарів, включаючи наркотики, зброю, органи та інші контрабандні товари, є ще однією

серйозною загрозою для морської безпеки [5]. Така діяльність здійснюється як за допомогою малих суден, так і великих кораблів, що використовують різні тактики, аби уникнути виявлення.

Морські шляхи можуть бути використані терористичними групами для здійснення нападів на торгові судна, нафтові платформи та іншу морську інфраструктуру. Такі атаки можуть не лише спричиняти економічні втрати, але й завдати шкоди екології та людським життям. Боротьба з тероризмом в морських водах вимагає спільних зусиль від військових, цивільних органів і міжнародних організацій для здійснення превентивних заходів та реагування на надзвичайні ситуації.

Екологічні проблеми також мають великий вплив на морську безпеку. Забруднення морських вод нафтою, хімічними відходами та іншими шкідливими речовинами призводить до значних екологічних катастроф, що може спричинити серйозні соціальні й економічні наслідки. Військові та цивільні служби мають співпрацювати для ефективного реагування на такі загрози, зокрема для проведення рятувальних операцій та ліквідації наслідків забруднення.

Крім того, морські шляхи також використовуються для незаконної міграції. Люди, які намагаються нелегально потрапити до Європи чи інших регіонів, часто використовують небезпечні маршрути через море. Це створює не лише гуманітарні проблеми, але й загрози безпеці, оскільки такі судна можуть стати мішенню для терористів чи злочинців. Боротьба з такою незаконною діяльністю вимагає ретельної координації між різними державами та міжнародними агентствами.

Морські кордони кожної держави мають стратегічне значення, і їх охорона є одним із основних завдань військових сил. Військові формування виконують регулярні патрулювання та контроль за акваторіями, аби запобігти порушенням суверенітету держави, таким як вторгнення іноземних суден або незаконні морські операції. Це також включає моніторинг транспортування товарів і боротьбу з контрабандою. Регулярні операції з патрулювання водних просторів здійснюються з використанням як традиційних військових суден, так і сучасних засобів спостереження, таких як безпілотники та супутникові системи.

Сучасні військові також активно співпрацюють з прикордонними та митними службами, що дозволяє оперативно реагувати на будь-які загрози, що виникають в акваторії держави. Взаємодія з цивільними службами у здійсненні таких операцій є надзвичайно важливою, адже забезпечує комплексний підхід до контролю за безпекою на морі. У разі виникнення надзвичайних ситуацій на морі, таких як катастрофи, аварії на суднах чи терористичні акти, військові формування відіграють важливу роль у рятувальних операціях. Вони мають необхідні ресурси та підготовку для того, щоб оперативно дістатися до місця події, здійснити пошуково-рятувальні роботи та евакуацію потерпілих. Крім того, військові сили забезпечують безпеку в районі аварії, що дозволяє

уникнути додаткових загроз, наприклад, від піратських атак або терористичних нападів. Важливо, що такі операції часто виконуються спільно з цивільними рятувальними службами, що дозволяє значно підвищити ефективність дій і зменшити час на реагування.

Морська безпека є глобальною проблемою, що вимагає міжнародного співробітництва. Військові формування активно взаємодіють з міжнародними організаціями, такими як Міжнародна морська організація (ІМО), а також з іншими державами для вирішення загальних проблем безпеки на морі. Операції з патрулювання і моніторингу морських шляхів проводяться спільно з іншими країнами, що дозволяє створити ефективну систему нагляду та реагування на загрози. Крім того, міжнародне співробітництво включає обмін інформацією, спільні тренування та навчання, що сприяють розвитку єдиних стандартів і процедур для забезпечення безпеки в морських водах. Таке партнерство є важливим для розв'язання глобальних проблем, таких як піратство, незаконна міграція та тероризм.

Враховуючи викладене, можемо зробити наступні висновки, що цивільно-військове співробітництво є невід'ємною частиною забезпечення морської безпеки, оскільки дає можливість ефективно реагувати на різноманітні загрози в морському середовищі. Це співробітництво охоплює не тільки операції з патрулювання і контролю, але й спільну роботу у питаннях гуманітарної допомоги, реагування на кризові ситуації, боротьби з незаконною діяльністю та забезпечення екологічної безпеки. Розвиток цивільно-військового співробітництва вимагає вдосконалення механізмів координації, використання новітніх технологій та міжнародного співробітництва. Тільки шляхом комплексного підходу можна досягти стабільності та безпеки в морському просторі, що є важливим елементом глобальної безпеки.

Література:

1. United Nations. (2016). *United Nations Convention on the Law of the Sea*. United Nations.
2. NATO Communications and Information Agency. (2020). *NATO's Approach to Maritime Security*. NATO Communications and Information Agency.
3. Kees, J., & Thomas, P. (2018). *Civil-Military Cooperation: Concepts, Policies, and the Future of CIMIC*. Military Publications.
4. NATO. (2011). *Civil-Military Cooperation (CIMIC) Manual*. NATO Communications and Information Agency.
5. Buchanan, B., & Barnett, M. (2012). *The Role of Civil-Military Relations in Post-Conflict Reconstruction*. Oxford University Press.